Impact Factor: 9.9 ISSN-L: 2544-980X

Maxsus Ta’lim Muassasasi Tarbiyalanuvchilarida Milliy Odob Ko’nikmalarini Shakllantirishning Uslubiy Jihatlari

Muxtorova Maftuna Baxtiyorovna [1], *Muhammadjonov Shohruhbek Shuhratjon o‘g‘li* [2], *Toshkentboyeva Nafosat* [3]

Annotatsiya: Ushbu maqolada maxsus ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchilarida shaklanishi zarur bo’lgan milliy odob ko’nikmlarini shakllantirish va ular bo’yica zaruriy ko’rsatmalar berib borilgan.

Kalit so’z: Odob, bilim, ko’nikma, rivojlanish, maxsus ta’lim.

Maxsus ta’lim muassasasidagi “Tarbiya- shaxsni shakllantirishni nazarda tutuvchi maxsus tashkil etilgan maqsadga yo‘naltirilgan jarayon”dir.

Maxsus ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchilarida milliy odob malakalarini milliy qadriyatlarimiz orqali rivojlantirishda o‘zbek halqining ko‘p yillik an’analari, madaniyati, urf-odatlari, boy qadimiy merosining o‘rni katta hisoblanadi.

Maxsus ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchilarida milliy odob malakalarini rivojlantirishning o‘ziga xosligi quyidagilarda ko‘rinadi:

- bola shaxsida milliy odob ko‘nikmalari dastlab bola mansub bo‘lgan oila muhitida kattalarga taqlid qilish orqali shakllanishi;
- maxsus ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchisida milliy odob ko‘nikmalari o‘quvchilar jamoasida maqsadli tashkil etilgan ta’lim-tarbiya jarayonida rivojlanishi;
- maxsus ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchisining atrofdagilar bilan o‘zaro munosabatlarida o‘z his-tuyg‘ulari, emosiyalarini tushunish, ularni milliy odob me’yorlariga mos shaklda ifodalash;
- o‘zining individualligi va qadr-qimmati, shuningdek, boshqa insonlar qadr-qimmatini anglashi va ma’naviy ahloqiy hulq-atvorida qo‘llay olish uning muhim xususiyatlaridan hisoblanadi.

Soha olimlaridan S.I.Korolyovning yozishicha, “Millat ruhiyatida shakllangan etnopsixologik xususiyatlar ma’lum darajada ayni shu millat vakillarini muxofaza qiluvchi mexanizm rolini ham o‘ynaydi. U xuddi g‘alvirdek yot narsalarni ajratib, uni yo qabul qiladi yoki shu halqda mavjud bo‘lgan normalar asosida qayta ishlab beradi, yoxud uni inkor etadi”. (Korolyov S.I. Voprosы psixologii.-M., 2011.-s.9.).

Maxsus ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchilarida milliy odobning quyidagi ko‘rinishlarini shakllantirish zarur deb hisoblaymiz

[1] QDPI Maxsuspedagogikakafedrasio’qituvchisi
[2] Qo’qon Davlat Pedagogika Instituti talabasi
[3] Qo’qon Davlat Pedagogika Instituti talabasi

Maxsus ta'lim muassasasi tarbiyalanuvchilarida shakllanishi zarur bo'lgan milliy odob ko'nikmalari		
Ijtimoiy odoblar: 1. salomlashish odobi; 2. mehmondorchilik odobi; 3. jamoat joyida o'zini tutish odobi; 4. suhbatlashish odobi**.**	**Shaxs odobi fazilatlari:** Uyat, andishalilik, sharm-hayolilik, ibo, or-nomus, iffat, izzat-nafs, qadr, gʻurur, rost oʻuylik, kamtarinlik, mehnatsevarlik, xallollik, tejamkorlik va x.k	**Milliy odob ko'rinishlari:** Kattaga xurmat, kichikka izzat koʻrsatish, atrofdagilarga mehr-muxabbatli boʻlish, adolatlilik, sahovatli boʻlish, ajdodlarni xotirlash, bagʻrikenglik qadriyatlariga sadoqatlilik odobi.

Albatta, maxsus ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchilarida milliy odob koʻnikmalarini shakllantirishda ularning oʻziga xos xususiyatlari: oʻz xarakatlari va his-tuygʻularini ongli boshqara olmasliklarini inobatga olgan holda jamoada ijobiy mu’tadil hissiy xolatni qoʻllab-quvvatlash, ularga nisbatan e’tiborli boʻlish, ularning ijobiy xulq-atvorlarini qoʻllab-quvvatlash, ragʻbatlantirish, ularga motivatsiya berish zarur shartlardan hisoblanadi. Ayniqsa, maxsus ta’lim tarbiyalanuvchilarining xulq-atvori barqaror boʻlmaydi, bu esa pedagog tarbiyachidan domiy e’tiborni, kuzatuvchan boʻlishni talab qiladi.

Maxsus ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchilarida milliy odob koʻrinishlarini tarkib toptirish va rivojlantirishda pedagogik oʻzaro ta’sir koʻrsatishning oʻrni ahamiyatli hisoblanadi. Pedagogik oʻzaro ta’sir koʻrsatish- pedagog va tarbiyalanuvchilarning oldindan maqsad qilib qoʻyilgan aloqasi boʻlib, uning natijasida oʻzaro xulq-atvor munosabat va faoliyatdagi oʻzgarishlar yuzaga keladi.

Tarbiyalanuvchining xulq-atvorida, atrofdagilarga boʻlgan munosabatida koʻzlangan maqsadga erishishda maxsus ta’lim muassasasi tarbiyalanuvchisi shaxsiga yaxlit yondashish yoʻli bilan ularda milliy odob koʻnikmalarini shakllantirish ishlarining tizimli boʻlishiga erishish zarur. Shuningdek, tarbiyalanuvchilarda milliy odob koʻnikmalarini tarbiyalashni bosqichma-bosqich, tarbiyalanuvchining yosh va individual hususiyatlarini, turmush-tajribasini inobatga olgan holda amalga oshirish va ushbu jarayonda kattalarning shaxsiy no’munasi muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa maxsus ta’lim muassasasi pedagoglaridan tarbiya jarayonini takil etishga nisbatan ma’suliyat bilan yondashishni talab etadi.

Shuningdek, bizning fikrimizcha Maxsus ta'lim muassasasi tarbiyalanuvchilarda milliy odoq konikmalari shakllanishi juda muhimdir. Bu odoq konikmalari, o'quvchilarning milliy-ma'naviy qadriyatlarni, adabiyotlarini, adabiyot san'atini, tarixiy va madaniy aloqalarini o'rganishlariga va o'zaro munosabatlarning o'rtoqlanishi va rag'batlantirishga yordam beradi. Quyidagi milliy odoq konikmalari ta'lim muassasalarida shakllanishi zarur bo'lgan bir nechta asosiy mavzularni taqdim etaman:

Milliy adabiyotlar va adabiyot san'ati: O'quvchilar milliy adabiyotlarga va adabiyot san'atiga oid asosiy asarlarni o'rganish orqali o'z milliy ruhini tushunishadi.

Tarixiy miras va madaniy bog'lar: O'quvchilar tarixiy olaylarni, davrlarning madaniy va siyosiy jarayonlarini o'rganib, o'z mamlakatlarining tarixiy mirasini tushunishlari zarur.

Milliy musiqa va raqs: Milliy musiqa va raqsning o'ziga xos usullarini o'rganish orqali o'quvchilar milliy identitetlarini mustahkamlashadi.

Atrof-muhitni muhofaza qilish: Mamlakatning tabiiy resurslarini, madaniy va tarixiy obyektlarni muhofaza qilish, ekologik muammolar va atrof-muhitning muhimligi haqida o'quvchilarni ma'lum qilish.

Milliy tilda ko'proq bilim olish: Mamlakatning rasmiy tilini yaxshi o'rganish, uning tarixiy o'zgarishlarini, dialektlarni va iboralarini tushunish o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlari uchun muhimdir.

Milliy bayramlar va marosimlar: O'quvchilar milliy bayramlar va marosimlarga oid adabiyotlar, raqs va musiqalar orqali milliy identitetlarini qadrlashadi.

Bu mavzular o'quvchilarning milliy-ma'naviy rivojlanishiga yordam beradi va ularning o'z mamlakatlariga bag'ishlangan muhabbat va hurmatlarini kuchaytiradi. Ta'lim muassasalarida milliy odoq konikmalari tavsifi va tarqatishi, o'quvchilarning milliy ruhiyatini rivojlantirish va ularni global jamiyatda o'zining o'ziga xos joyda his qilishiga qo'llanadi.

Adabiyotlar ro'yhati:

1. Muhtorova, M. B., and Islomova Zahrohon. "O ‘ZBEKISTONDA BOLA HUQUQLARINI HIMOYA QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI." *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION* 3.25 (2024): 130-137.
2. Muxtorova, M. B., and Toshkentbayeva Nafosat. "O’ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BOLA HUQUQLARI VA ERKINLIKLARINING QONUNIY KAFOLATLARI." *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION* 3.25 (2024): 124-129.
3. Muhtorova, Maftuna, and Gulmira Avazxonova. "MAXSUS TA’LIM MUASSASALARIDA BOLA HUQUQLARI VA ERKINLIKLARINI TA’MINLASHNING AMALDAGI XOLATI." *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION* 3.25 (2024): 92-97.
4. Muxtorova, M. B., and Muhammadjonov Shoxrux. "O ‘ZBEKISTONDA BOLA HUQUQLARINI HIMOYA QILISH ASOSLARI." *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION* 3.25 (2024): 87-91.
5. Erkaboeva, Nigora Shermatovna, and Munavvara Ihtiyarjon-Kizi Turdaliyeva. "THEORETICAL PRINCIPLES OF EDUCATION OF NATIONAL ETHICS SKILLS IN EDUCATIONAL INSTITUTION STUDENTS." Open Access Repository 8.12 (2022): 352-354.
6. Azimjon o‘g, Oppoqxo‘jayev Xojixuja. "YUQORI SINF O’QUVCHILARINI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASH JARAYONINI TASHKIL ETISH TAMOYILLARI." *Science Promotion* 1.2 (2023): 18-25.
7. Azimjon o‘g, Oppoqxo‘jayev Xojixuja, and Muxammadjonov Shohruhbek Shuxratbek o’g’li. "INKLYUZIV TA’LIMNING HUQUQIY-ME’YORIY ASOSLARI." *Science Promotion* 1.1 (2023): 50-57.
8. Oppoqxo’jayev, Xojixuja, and Faxriddin To’ychiboyev. "MAXSUS EHTIYOJLI BOLALARNING TA’LIM-TARBIYASIDAGI TENG HUQUQLILIK MUAMMOSINI HAL ETISHDA INKLYUZIV TA’LIMNI AHAMIYATI." *Инновационные исследования в науке* 2.5 (2023): 27-33.

9. Oppoqxo'jayev, Xojixuja, and Qunduzabibi Yusupova. "MAXSUS PEDAGOGIKA FANLARINI O 'QITISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARGA ASOSLANGAN AMALIY MASHG 'ULOTLARINI LOYIHALASH." *Development and innovations in science* 2.5 (2023): 25-31.
10. Oppoqxo'jayev, Xojixuja, and Ozoda Samayeva. "INKLYUZIV TA'LIMGA JALB QILINGAN O'QUVCHILARDA TAYANCH KOMPETENTSIYALARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI."
Молодые ученые 1.2 (2023): 99-102.
11. Qizi, Xonbabayeva Madinabonu Asqarjon. "BO'LAJAK LOGOPEDLARNI MAXSUS MAKTAB BOLALAR BILAN OLIB BORILADIGAN PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK TUZATISH ISHLARINI USULLARI." Confrencea 12.12 (2023): 70-78.
12. QIZI, XONBABAYEVA MADINABONU ASQARJON. "THE IMPORTANCE OF USING FAIRY TALE THERAPY IN THE PRIMARY CLASSES OF A SPECIAL EDUCATIONAL INSTITUTION." Scienceweb academic papers collection (2023).
13. Qizi, Xonbabayeva Madinabonu Asqarjon. "Methods of Pedagogical-Psychological Correction of Future Logic Therapists with Special School Children." American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157) 1.10 (2023): 37-40
14. Dilshodjon o'g'li, Khanbabayev Shokhrukhbek. "Of national and general cultural competencies in students based on a competent approach importance." Confrencea 12.12 (2023): 89-93.
15. Dilshodjon o'g'li, Khonbabayev Shokhrukhbek. "THE IMPORTANCE OF DEVELOPING NATIONAL AND GENERAL CULTURAL COMPETENCES IN STUDENTS BASED ON A COMPETENT APPROACH." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 137-139.
16. Adxamovna, Ibragimova Dilfuza. "PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE LOGIC THERAPISTS IMPROVEMENT." Semiconductor Optoelectronics 42.2 (2023): 1457-1461.
17. Mirbabayeva, Nodiraxon, and Sarvinoz Siddiqova Sarvinoz. "AQLI ZAIF BOLANING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK TASNIFI." Current approaches and new research in modern sciences 2.6 (2023): 32-36.